

PWYLLGOR	Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
TEITL YR ADRODDIAD	Prosiect Addysg Ôl-16 yn Arfon
DYDDIAD Y CYFARFOD	23 Ionawr 2024
SWYDDOG PERTHNASOL	Debbie Anne Williams Jones Pennaeth Cynorthwyol: Gwasanaethau Corfforaethol
AELOD CABINET	Cynghorydd Beca Brown, Aelod Cabinet dros Addysg

1. RHAGARWEINIAD

- 1.1 Bu i Addysg Ôl-16 gael ei adnabod fel un o brif flaenoriaethau yng Nghynllun y Cyngor 2018-23, a cheir cyfeiriad ato hefyd fel rhan o flaenoriaethau'r cynllun cyfredol sef Cynllun y Cyngor 2023-28.
- 1.2 Yn Ionawr 2018, cyflwynwyd adroddiad gerbron y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi oedd yn nodi'r bwriad i gynnal asesiad o'r ddarpariaeth bresennol gan nodi'r posibilrwydd y byddai canfyddiadau'r asesiad yn sail i drafodaeth bellach ar lwybr y ddarpariaeth ôl-16 yn y sir i'r dyfodol.
- 1.3 Yn ogystal, cymeradwyodd y Cabinet yn eu cyfarfod ar 12 Mehefin 2018, yr egwyddor o ystyried sefyllfa bresennol ôl-16, gan sicrhau na fyddai'r awdurdod yn colli'r cyfle i gryfhau'r ddarpariaeth yn Arfon, pe bai achos ar gyfer gwneud hynny. I'r perwyl hwn, adnabuwyd swm o £18m o'r rhaglen Band B, Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy.

2. CEFNDIR

- 2.1 Fel rhan o'r gwaith o edrych ar y maes, comisiynwyd cwmni laith Cyf i gyflawni gwaith ymchwil ar ran yr Adran, er mwyn cyfoethogi a dilysu'r sylfaen dystiolaeth a gasglwyd o ymchwil pen-desg.
- 2.2 Yn dilyn ystyried y dystiolaeth a'r wybodaeth a gasglwyd fel rhan o'r ymchwil, lluniwyd adroddiad "Trosolwg Addysg Ôl-16", a oedd yn awgrymu ar y pryd fod achos dros newid. Gellir gweld copi o'r adroddiad drwy ddilyn y ddolen [yma](#).
- 2.3 Ar 10 Mawrth 2020, cyflwynwyd adroddiad gerbron Cabinet Cyngor Gwynedd yn gofyn caniatâd:
"...i gynnal trafodaethau gyda rhan-ddeiliaid er mwyn ystyried y ddarpariaeth bresennol ac amlygu'r ystyriaethau allweddol er mwyn cyd-adnabod y cyfeiriad a chyfleoedd i gryfhau'r ddarpariaeth addysg ôl-16 yn Arfon. Yn dilyn hynny, disgwylir i adroddiad pellach gael ei gyflwyno gerbron y Cabinet er mwyn adrodd yn ôl ar ganlyniad y trafodaethau."

- 2.4 Cynhaliwyd cyfnod o ymgysylltu anffurfiol am gyfnod o 6 wythnos rhwng 10 Tachwedd a 22 Rhagfyr 2020. Pwrpas yr ymgysylltu oedd rhoi cyfle i ran-ddeiliaid megis dysgwyr, rhieni, staff, llywodraethwyr a'r gymuned yn ehangach gyflwyno sylwadau a syniadau ynglŷn â'r gyfundrefn addysg ôl-16 yn Arfon, o fewn cyd-destun, gweledigaeth, ac amcanion y Cyngor.
- 2.5 Fel rhan o'r broses ymgysylltu, cyhoeddwyd y ddogfennaeth gefndirol ganlynol ar wefan y Cyngor:
- Adroddiad Cabinet 10 (Mawrth 2020)
 - Trosolwg Addysg Ôl-16 (Mawrth 2020)
 - Adroddiad IAITH Cyf 'Asesiad o'r ddarpariaeth addysg ôl-16 bresennol yng Ngwynedd' (Ebrill 2019)
 - Cyflwyniad (Hydref 2020)
 - Y Weledigaeth ac Amcanion
 - Ffurflen Ymateb

Gellir cael mynediad i'r dogfennau hyn drwy ddilyn y ddolen [yma](#).

- 2.6 Cyflwynwyd adroddiad ar y broses ymgysylltu anffurfiol ar addysg ôl-16 gerbron y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar 4 Chwefror 2021. Gellir cael mynediad i'r adroddiad drwy ddilyn y ddolen [yma](#).

3. Cabinet 7 Mawrth 2023

- 3.1 Ar 7 Mawrth 2023, cyflwynwyd adroddiad gerbron y Cabinet yn adrodd yn ôl ar brif negeseuon yr ymgysylltu anffurfiol a gynhaliwyd. Gellir gweld copi o'r adroddiad drwy ddilyn y ddolen [yma](#).
- 3.2 Yn yr adroddiad, manylir ar y prif sylwadau a dderbyniwyd o dan y themâu isod -
- Ansawdd Addysg
 - Y Gymraeg
 - Lles y dysgwyr
 - Teithio
 - Cyfleusterau / amgylchedd dysgu
 - Dysgu rhithiol
- 3.3 Rhoddwyd sylw hefyd i ystyriaethau newydd a ddaeth i'r amlwg yn sgil y pandemig, sef:
- Dysgu Rhithiol
 - E-Sgol
 - Tocyn Teithio Ôl-16
 - Adroddiad Thematig Estyn '[Partneriaethau Ôl-16](#)'
- 3.4 Yn sgil adrodd yn ôl ar yr ymgysylltu, gofynnwyd am ganiatâd y Cabinet "*i wneud gwaith pellach gyda rhanddeiliaid sy'n ffurfio Consortiwm Addysg ôl-16 Gwynedd ac Ynys Môn er mwyn datblygu modelau posib ar gyfer addysg ôl-16 yn Arfon sy'n deillio o'r ymgysylltu anffurfiol a gynhaliwyd ar addysg ôl-16 yn Arfon yn nhymer yr hydref 2020.*"

4 Cabinet 28 Tachwedd 2023

- 4.1 Ar 28 Tachwedd 2023, cyflwynwyd adroddiad gerbron y Cabinet yn adrodd yn ôl yn sgil y ddau weithgor a gynhaliwyd gyda phenaethiaid ysgolion uwchradd Arfon yn Nhymor yr Haf 2023. Gellir gweld copi o'r adroddiad drwy ddilyn y ddolen [yma](#).
- 4.2 Nodwyd yr egwyddorion cyffredin canlynol gan y penaethiaid yn dilyn y drafodaeth yn y gweithgorau, ynghyd â'r hyn a ddeisyfir ar gyfer y gyfundrefn i'r dyfodol:
- Tegwch i'r dysgwyr
 - Safonau
 - Cymreictod
 - Llais y rhanddeiliaid
 - Cyd-berchnogi
 - Ceisio gweld y darlun mawr
 - Effaith unrhyw newid ar y gymuned
 - Cyfundrefn gynaliadwy
- 4.3 Nodwyd yn gyffredinol gan y penaethiaid bod y drefn bartneriaethol bresennol (Consortiwm Addysg ôl-16 Gwynedd ac Ynys Môn) a chydweithio rhwng ysgolion yn gweithio'n dda.
- 4.4 Ar 13 Medi 2023, rhannodd yr Adran Addysg gasgliadau'r ddau weithgor a gynhaliwyd gyda phenaethiaid uwchradd Arfon a oedd yn amlgu'r rhesymau pam nad oedd yr achos dros newid bellach mor gryf, sef bod:
- Adroddiad Thematig Estyn 'Partneriaethau Ôl-16' (Ionawr 2021) yn cydnabod Consortiwm Addysg ôl-16 Gwynedd ac Ynys Môn fel arfer dda.
 - Adroddiad Estyn ar Wasanaethau Addysg yng Nghyngor Gwynedd (Mehefin 2023) yn nodi nad oes diffygion amlwg yn y ddarpariaeth ôl-16 yn Arfon, er y nodir bod oedi o safbwynt symud ymlaen gyda'r prosiect hwn dros y blynyddoedd diwethaf.
 - Canlyniadau Safon Uwch ysgolion uwchradd Arfon haf 2023 yn ymddangos yn gadarnhaol ar y cyfan – er bod yn rhaid cydnabod nad oedd y data cychwynol hwn wedi ei ddilysu a bod amrywiaeth yn parhau rhwng cyrsiau a rhwng sefydliadau.
 - Cydweithio rhwng ysgolion uwchradd Arfon yn dda, ac nad oes dymuniad i unrhyw newid i'r gyfundrefn gael effaith niweidiol ar rai ysgolion uwchradd yn Arfon.
 - Sicrhau llesiant dysgwyr yn allweddol, a rhan allweddol o hynny yw galluogi dysgwyr i barhau gyda'u haddysg ôl-16 yn eu cymunedau.
 - Yr angen i edrych ar y gyfundrefn uwchradd yn ei chyfanrwydd, ac na ellir edrych ar addysg ôl-16 ar ei ben ei hun, heb ystyried yr effaith ar CA3 a CA4 ((11-16 oed) hefyd.
 - Yr angen i ystyried effaith tebygol newid demograffeg ar y gyfundrefn ysgolion yn ei chyfanrwydd i'r dyfodol.
 - Yr her o orfod cyflwyno achos busnes llwyddiannus i Lywodraeth Cymru er mwyn rhyddhau'r arian (yn cynnwys arian cyfatebol gan y Cyngor) pan fo'r achos dros newid yn wan, neu'n fwy tebygol, yr her o gyflwyno achos busnes llwyddiannus i Lywodraeth Cymru ar gyfer parhau gyda'r status quo.
- 4.5 Yn sgil adrodd yn ôl o'r gweithgorau gyda'r penaethiaid, gofynnwyd am ganiatâd y Cabinet "i gymeradwyo arallgyfeirio rhan o gyllideb prosiect Addysg ôl-16 yn Arfon ar gyfer cyfarch y bwlch ariannol sydd ym mhrosiectau Band B yn unol â'r adroddiad, nad oes modd symud ymlaen â hwy ar hyn o bryd gan nad oes cyllideb ddigonol ar eu cyfer yn sgil cynnydd mewn costau."

4.6 Gofynnwyd hefyd am gymeradwyaeth y Cabinet i'r Pennaeth Addysg gynnal trafodaethau ar adolygu y memorandwm o ddealltwriaeth gyda'r rhan-ddeiliaid sydd yn ffurfio Consortiwm Addysg Ôl-16 Gwynedd ac Ynys Môn gyda'r bwriad o gryfhau y trefniadau ac adrodd yn ôl i'r Cabinet gydag argymhellion ar gyfer y diwygiadau a gytunwyd.

5. Camau Nesaf

5.1 Eisoed mae'r Adran Addysg wedi cyflwyno cais i Lywodraeth Cymru gymeradwyo arallgyfeirio cyllideb prosiect Addysg ôl-16 yn Arfon ar gyfer cyfarch y bwlch ariannol sydd ym mhrosiectau Band B yn dilyn derbyn cymeradwyaeth y Cabinet.

5.2 Bydd yr Adran Addysg yn cyflwyno cais gerbron Grŵp Arweiniol Consortiwm Addysg Gwynedd ac Ynys Môn yn fuan yn 2024 er mwyn gofyn caniatâd i gynnal trafodaeth ar adolygu y memorandwm o ddealltwriaeth gyda'r rhan-ddeiliaid sydd yn ffurfio Consortiwm Addysg Ôl-16 Gwynedd ac Ynys Môn gyda'r bwriad o gryfhau y trefniadau ac adrodd yn ôl i'r Cabinet gydag argymhellion ar gyfer y diwygiadau a gytunwyd.

6. Argymhellion

6.1 Gofynnir i'r aelodau gyflwyno unrhyw sylwadau ar y camau a weithredwyd a'r camau nesaf o safbwynt addysg ôl-16 yn Arfon.